

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL R. B. IR BANKO *DANSKE BANK A/S* GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. liepos 3 d. Nr. 242-253
Vilnius

Lietuvos bankas gavo pareiškėjo R. B. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir banko *Danske Bank A/S* (toliau – bankas) kilusį ginčą dėl kintamųjų palūkanų maržos pagal kredito sutartį padidinimo pagrįstumo.

Nustatyta:

2012 m. gruodžio 5 d. tarp pareiškėjo, D. B. ir banko sudaryta kredito sutartis Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – kredito sutartis), kuria pareiškėjui ir kredito gavėjai D. B. buvo suteiktas kreditas gyvenamajam namui pirkti ir apdailos darbams užbaigti. Kredito sutartyje nustatyta kintamųjų palūkanų marža – 1,1 proc. Kredito grąžinimas buvo užtikrintas nekilnojamojo turto hipoteka.

Kredito sutarties 6.1.1 papunktyje nustatyta, kad „tuo atveju, jeigu sutarties galiojimo laikotarpiu pasibaigs tarp banko *Danske Bank A/S* ir kredito gavėjo R. B. sudaryta darbo sutartis ir atsižvelgiant į tai, kad įvykus aukščiau nurodytoms aplinkybėms bankas Kredito gavėją priskiria didesnės rizikos kredito gavėjams, nuo sekančios po darbo sutarties pasibaigimo dienos kredito gavėjas įsipareigoja mokėti bankui už naudojimąsi kredito lėšomis – metų palūkanas, lygias sutartyje nustatytos kintamųjų palūkanų kintamos dalies ir tuo metu tokios pačios rūšies kreditams banke taikomos standartinės, bet ne didesnės nei 1,6 proc. maržos sumai.“

2018 m. lapkričio 30 d. banko iniciatyva nesant darbuotojo kaltės buvo nutraukta pareiškėjo ir banko darbo sutartis ir bankas, remdamasis kredito sutarties 6.1.1 papunkčiu, nuo 2018 m. gruodžio 3 d. kredito sutarčiai nustatė 1,6 proc. metų kintamųjų palūkanų maržą ir apie tai pareiškėją informavo 2018 m. gruodžio 5 d. raštu.

2019 m. kovo 25 d. pareiškėjas kreipėsi į banką prašydamas atkurti kintamųjų palūkanų maržą į buvusią 1,1 proc. Bankui nesutikus tenkinti pareiškėjo reikalavimo, pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo.

Kreipimesi pareiškėjas paaiškino, kad, pasibaigus tarp jo ir banko sudarytai darbo sutarčiai, bankas jį priskyrė prie didesnės rizikos kredito gavėjų grupės ir, remdamasis kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčiu, pakėlė kintamųjų palūkanų maržą. Pareiškėjas teigia iš darbo banke buvęs atleistas darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės, o pats atleidimas įvyko dėl banko vienašališko sprendimo nebeteikti paslaugų vietos verslo ir privačios bankininkystės klientams. Pareiškėjas teigia, kad, atsižvelgiant į tai, kad jis yra silpnesnioji sandorio šalis, nelėmė darbo sutarties nutraukimo ir jam nebuvo sudaryta galimybė tęsti darbo santykių banke, kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1. papunkčio formuluotė yra neteisėta. Pareiškėjas teigia, kad, pasirašydamas kredito sutartį, negalėjo numatyti, kad bus atleistas iš darbo darbdavio iniciatyva nesant jo kaltės. Pareiškėjas taip pat paaiškino, kad „yra akivaizdu, kad bet koks darbdavys yra mažiau rizikingas už tą, kuris nutraukia veiklą, ir veiklą tęsiantis darbdavys ir Kredito gavėjas, gaunantis didesnę darbo užmokestį nei iki santykių su Banku nutraukimo Banko iniciatyva be darbuotojo kaltės yra mažiau rizikingas.“ Pareiškėjas prašė išaiškinti, ar kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1. papunkčio sąlyga, kad nutrūkus darbo santykiams bankas turi teisę padidinti banko maržą dėl padidėjusios kredito gavėjo rizikos, yra teisėta, ypač tada, jei darbuotojas atleidžiamas vadovaujantis Darbo kodekso 57 straipsniu (be darbuotojo kaltės). Taip pat pareiškėjas prašė išaiškinti, ar „darbas pas vieną ar pas kitą darbdavį“ yra pagrindas priskirti darbuotoją prie

didesnės kredito rizikos grupės. Jeigu kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1. papunkčio sąlyga yra neteisėta ir tai nėra pagrindas pakelti kintamųjų palūkanų maržą, prašė pripažinti, kad kintamųjų palūkanų maržos pakėlimas yra neteisėtas, ir rekomenduoti bankui atkurti kredito sutarties specialiojoje dalyje nurodytą kintamųjų palūkanų maržą.

Bankas pateiktame atsiliepime Lietuvos bankui paaiškino, kad, atsižvelgdamas į tai, kad pasibaigė pareiškėjo ir banko darbo santykiai, remdamasis kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio sąlyga, padidino kintamųjų palūkanų maržą nuo 1,1 proc. iki 1,6 proc. Papildomai bankas paaiškino, kad kredito palūkanų maržos perskaičiavimo dieną standartinė banko taikoma marža būsto kreditams sudarė ne mažiau kaip 2,7 proc. Vadovaudamasis kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio ir atsižvelgdamas į tai, kad standartinė taikyta marža (2,7 proc.) viršija kredito sutartyje nustatytas 1,6 proc. lubas, bankas pritaikė 1,6 proc. metų kintamų palūkanų maržą. Bankas atkreipė dėmesį, kad kredito sutarties bendrosios dalies 6.1.1 papunktis nesieja kintamų palūkanų maržos pasikeitimo su jokių specifinių darbo sutarties pasibaigimo pagrindų, pagal šį kredito sutarties papunktį pakanka paties darbo sutarties nutraukimo fakto. Taigi, bankas nesutinka su pareiškėjo teiginiu, kad ginčo byloje yra svarbi aplinkybė, kad darbo sutartis nutrūko be darbuotojo kaltės darbdavio iniciatyva, ir su tuo, kad pareiškėjas sudarydamas kredito sutartį negalėjo numatyti aplinkybės, kad darbo sutartis gali būti nutraukta.

Pasisakydamas dėl kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio teisėtumo, bankas teigė, kad kredito sutarties 6.1.1 papunktyje yra užfiksuotas išankstinis sutarties šalių susitarimas, kad nebedirbantį banke klientą bankas priskirs prie didesnės rizikos klientų ir pritaikys standartinę palūkanų maržą, neviršijančią 1,6 proc. Apie galimą palūkanų maržos pasikeitimą pasibaigus darbo santykiams pareiškėjas žinojo dar prieš sudarydamas kredito sutartį ir ši sąlyga kredito sutartyje yra individualizuota. Bankas atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas banke ėjo verslo bankininkystės projekto vadovo pareigas, todėl jo sukaupta profesinė patirtis finansų srityje leido jam suprasti ir įvertinti banko siūlomas kredito sutarties sąlygas, dėl jų derėtis arba pasirinkti kitą pareiškėjui priimtina finansinių paslaugų teikėją. Pareiškėjas laisva valia sutiko su kredito sutarties sąlygomis ir tai (įskaitant ir 6.1.1 papunkčio sąlygą) patvirtino savo parašu. Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjas sutiko su kredito sutarties 6.1.1 papunkčio sąlyga ir ji jam buvo suprantama, bankas teigia, kad šis papunktis yra teisėtas ir privalo būti vykdomas.

Bankas pažymėjo, kad neturi pagrindo sumažinti pareiškėjui taikomą palūkanų maržą, ir prašė jo reikalavimą atmesti kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindų priimamas sprendimas.

Iš ginčo byloje pateiktų dokumentų ir šalių paaiškinimų matyti, kad ginčas tarp šalių kilo dėl kredito sutarties 6.1.1 papunkčio sąlygos teisėtumo ir jos vykdymo.

Pareiškėjas teigia: kadangi bankas savo iniciatyva be pareiškėjo kaltės nutraukė darbo sutartį, todėl negali taikyti kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio sąlygos ir dėl to padidinti kintamųjų palūkanų maržos. Pareiškėjas taip pat teigia, kad vien tik faktas, kad jis nebedirba banke, nelemia to, kad padidėja jo kredito rizika. Bankas teigia, kad dėl kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio sąlygos šalys susitarė, pareiškėjas su minėta sąlyga susipažino ir su ja sutiko, todėl ji yra teisėta ir turi būti vykdoma.

Vertinant, ar Sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio sąlyga yra galiojanti ir jos šalims turi įstatymo galią, svarbus yra supažindinimo su šia kredito sutarties sąlyga klausimas. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.156 straipsnyje įtvirtintu sutarties laisvės principu ir sutarties, kaip šalių susitarimo, samprata, sutarties šaliai gali būti privalomos tik tos sutarties sąlygos, su kuriomis ji sutiko, t. y. dėl kurių ji išreiškė savo valią. Civilinio kodekso 6.185 straipsnio 2 dalyje ir 6.186 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, sudarant sutartį prisijungimo būdu, standartinės sutarties sąlygos yra privalomos kitai šaliai tik tuo atveju, jeigu standartinės sutarties sąlygas parengusi šalis tinkamai jas atskleidė, t. y. sudarė protingą galimybę kitai šaliai susipažinti su standartinėmis sąlygomis ir sutarties šalis aiškiai išreiškė savo sutikimą su sutarties sąlygomis.

Lietuvos bankui pateiktos kredito sutarties 12.6.2 papunktyje pareiškėjas savo parašu

patvirtina, kad „yra susipažinęs su sutarties sąlygomis ir kad prieš protingą terminą iki sutarties sudarymo jam buvo pateiktas sutarties projektas“. Pažymėtina, kad pareiškėjas pasirašė kiekviename kredito sutarties (tiek Bendrosios, tiek Specialiosios dalies) lape, įskaitant ir kredito sutarties Bendrosios dalies puslapį, kuriame reglamentuotos palūkanos. Be to, pagal banko pateiktą informaciją, pareiškėjas ėjo verslo projektų vadovo pareigas banke, todėl galima pritarti banko teiginiui, kad pareiškėjas, būdamas savo srities profesionalas, turėjo ir galėjo suprasti kredito sutarties sąlygas.

Taigi, įvertinus turimą medžiagą, kad pareiškėjui buvo suteikta galimybė per protingą terminą susipažinti su kredito sutarties sąlygomis ir pareiškėjas su jomis sutiko, nėra pagrindo daryti išvadą, kad pareiškėjas buvo nesupažindintas su kredito sutarties sąlygomis, įskaitant ir sutarties Bendrosios dalies 6.1.1. papunkčio sąlygą, ir kad ji jam galėjo būti nesuprantama.

Pareiškėjas, teigdamas, kad kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio sąlyga yra neteisėta, remiasi tuo, kad jos taikymas yra visiškai nepriklausantis nuo paties pareiškėjo veiksmų ar neveikimo. Kadangi darbo santykiai nutrūko be pareiškėjo kaltės, bankas šios kredito sutarties sąlygos negalėjo taikyti ir negalėjo padidinti kintamųjų palūkanų maržos.

Vertinant pareiškėjo argumentų pagrįstumą, visų pirma paminėtina, kad kredito sutartis buvo sudaryta 2012 m., t. y. iki įsigaliojo (2017 m. liepos 1 d.) Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymas, ir būsto kreditavimo sutarčių sudarymas ir vykdymas buvo reglamentuojamas Civilinio kodekso nuostatomis. Vadovaudamasi Civilinio kodekso nuostatomis, šalis turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, taip pat sudaryti ir šio kodekso nenumatytas sutartis, jeigu tai neprieštarauja įstatymams. Todėl sprendžiant klausimą, ar teisėta yra kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio nuostata, turėtų būti vadovaujamosi kredito sutarties nuostatomis, ar sutartyje buvo sutarti atvejai ir nustatyta banko teisė keisti sutarties sąlygas.

Pareiškėjo ginčijama kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio nuostata teigia, kad „*tuo atveju, jeigu sutarties galiojimo laikotarpiu pasibaigs tarp banko Danske Bank A/S ir kredito gavėjo R. B. sudaryta darbo sutartis ir atsižvelgiant į tai, kad įvykus aukščiau nurodytoms aplinkybėms bankas Kredito gavėją priskiria didesnės rizikos kredito gavėjams, nuo sekančios po darbo sutarties pasibaigimo dienos kredito gavėjas įsipareigoja mokėti bankui už naudojimąsi kredito lėšomis – metų palūkanas, lygias sutartyje nustatytos kintamųjų palūkanų kintamos dalies ir tuo metu tokios pačios rūšies kreditams banke taikomos standartinės, bet ne didesnės nei 1,6 proc. maržos sumai. Nuo palūkanų padidinimo dienos apie pasikeitusius mokėjimus pagal sutartį kredito gavėjas turi teisę gauti informaciją banko klientų aptarnavimo padalinyje arba internetinės bankininkystės pagalba.*“ Kaip matyti iš šios nuostatos, kintamųjų palūkanų maržos perskaičiavimas (padidėjimas) siejamas su darbo sutarties nutrūkimo faktu, nesvarbu, dėl kokių priežasčių pasibaigia darbo sutartis, t. y. kredito sutartis nenumato jokių išimčių (taikytinų Darbo kodekso straipsnių), kurioms esant kintamųjų palūkanų marža nutrūkus darbo santykiams neturėtų būti perskaičiuojama. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad pareiškėjo teiginys, kad tuo atveju, kai darbo sutartis nutraukiama darbdavio iniciatyva nesant darbuotojo kaltės, ši kredito sutarties nuostata neturėtų būti taikoma, yra nepagrįstas.

Pareiškėjas taip pat teigia, kad bankas be pagrindo jį priskiria prie didesnės rizikos klientų remdamasis vien tik faktu, kad nutrūko jo ir banko darbo santykiai. Analizuojant sutarties Bendrosios dalies nuostatą matyti, kad joje aiškiai pasisakoma, kad, nutrūkus pareiškėjo ir banko santykiams, pareiškėją bankas priskirs prie didesnės rizikos kredito gavėjų. Taigi, sutartis nenustato jokių papildomų sąlygų ar pareigų bankui pervertinti kredito gavėjo riziką ir tik tada spręsti, ar kredito gavėjo rizika padidėjo, ar ne. Analizuojant minėtą sutarties sąlygą matyti, kad nutrūkus darbo sutarčiai pareiškėjas automatiškai priskiriamas prie didesnės kredito rizikos grupės. Pažymėtina, kad kredito rizikos vertinimą atlieka pats bankas, bankas turi teisę nusistatyti savo kredito rizikos vertinimo kriterijus ir juos taikyti.

Taigi, įvertinus faktą, kad pareiškėjas su kredito sutarties sąlygomis buvo tinkamai supažindintas ir su jomis sutiko, kredito sutarties Bendrosios dalies 6.1.1 papunkčio sąlyga yra aiški, nėra pagrindo teigti, kad ji neteisėta, todėl turėtų būti nevykdoma. Pažymėtina, kad teisėta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalis).

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo

Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo R. B. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius